

รูปแบบพุทธวิธีการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก A Model Of the Buddhist Of Internal Supervision in Small-Sized Primary Schools

ศศินาถ นุชเกษม¹

Sasinat Nutkasem¹

บทคัดย่อ

การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาจะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้าน ในสถานศึกษา โดยกำหนดไว้ในมาตรฐาน เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา กระบวนการนิเทศภายในโดยนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ นำมาบูรณาการเพื่อการนิเทศ ภายใน ได้แก่ 1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้ บัญญัติไว้ 4. สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย 5. ไม่ละอำนาจแก่ความอยากที่ เกิดขึ้น 6. การให้ความสำคัญและเคารพสักการบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 7. การให้รักษาดูแล การคุ้มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรมที่ครอบคลุมทุกมิติในการปฏิบัติงานภายในองค์กรได้ ก็จะสามารถบริหารจัดการองค์การให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่งผลต่อความ สามัคคีของบุคลากร ง่ายต่อการประสานงานทั้งภายในและภายนอก ความเป็นมิตร มีสติ ในการทำงานทุกกระบวนการนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

คำสำคัญ : พุทธวิธี, การนิเทศภายใน, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The internal supervision was important and necessary to the learning management and the educational quality development leading to the goal. These were the duty of the school administrators and the personnel in the schools in the school development with specifying the standards for the

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail : krukob669@gmail.com

guidelines of the schools. The application of Vajjā-aparihāniyadhamma in the internal supervision was: 1) to hold regular and frequent meetings, 2) to meet together in harmony, 3) to introduce no revolutionary ordinance, 4) to honour and respect the elders, 5) to abuse their authority, 6) to honour and worship the objects of worship, and 7) to provide the rightful protection to the monks. The organization management made the harmony of the personnel easy to the internal and external coordination, friendly, and conscious in working that lead to the goal efficiently and effectively.

Key Words: Buddhist, Internal Supervision, Small-Sized Primary Schools

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนามนุษย์กับการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำคู่กันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และมาตรา 22 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ² ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้มีความเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและเป็นทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การ ประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อ ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ³ และพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 47 ที่กล่าวถึง ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอกซึ่งการประกันคุณภาพ ภายในเป็นการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ และ มาตรฐานการศึกษาจากบุคคล

² กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546), หน้า 8.

³ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551), หน้า 3.

ภายในสำนักงานเขตพื้นที่ ได้มีการประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในทุกปีและยังมีการประกันคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งประเมินโดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อเป็นการประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และปัจจุบันงานด้านการศึกษาได้เจริญก้าวหน้าไปมากมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตร ความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ รูปแบบ และวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูจำเป็นต้องพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น สิ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนาก็คือ การนิเทศทางการศึกษา⁴

ดังนั้น การจัดการศึกษาด้วยกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศนั้น เป็นกระบวนการหรือวิธีการที่บุคลากรภายในสถานศึกษาจัดขึ้น เป็นระบบที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้อง และเหมาะสมจนบรรลุตามแผนที่วางไว้ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เพราะปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์จากภายนอกนั้น ไม่สามารถจะทำได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อยไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการของครูผู้สอนในสถานศึกษา ตลอดจนความรู้ของศึกษานิเทศก์ก็ไม่สามารถครอบคลุมไปทุกสาขาวิชา เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษา⁵

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะรูปแบบ

คุณลักษณะรูปแบบที่ดี นั้นควรมีลักษณะ 5 ลักษณะดังนี้ 1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ 2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป 3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างของความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจน 4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ขึ้นใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรขึ้นใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546), หน้า 14.

⁵ วังราย เล่าเรียนดี, เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ, (นครปฐม: โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550), หน้า 12-13.

ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่ 5. รูปแบบในเรื่องใดนั้นจะเป็น เช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ⁶ รูปแบบที่ดีที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (requirement) 4 ประการ ดังต่อไปนี้คือ 1. รูปแบบ ควรประกอบด้วย ความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบรวม ๆ (associative relationship) 2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถที่จะถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษานั้น ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้ว ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ ๆ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่⁷

3. แนวคิด ความหมายเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษา นักการศึกษาและนักวิชาการการนิเทศศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้คือ ความพยายามของผู้ทำหน้าที่ ที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนา ความสามารถของครู ช่วยในการคัดเลือกแบบและปรับปรุง วัตถุประสงค์ทางการศึกษา ช่วยในการเลือกสรรวัสดุอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงวิธีการสอนและช่วยในการประเมินผลกาเรียนการสอน⁸ โดยการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือการสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เต็มตามวัยและตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน⁹

4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการจัดการสถานศึกษา

จากความรู้ที่สถานศึกษาได้มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลเพื่อให้มีความคล่องตัวในการบริหารภายในสถานศึกษา ผู้นำสถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้

⁶ วาโร เฟ็งสวีสต์, “การวิจัยพัฒนารูปแบบ”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2553): 1-15.

⁷ Keeves.P.J, Educational research methodology and measurement:An international handbook, (Oxford, England: Pergamon Press, 1988), p. 560.

⁸ Good, C.V. Walter C., Dictionary of Education, New York: McGraw-hill, p. 400.

⁹ กรองทอง จิรเดชากุล, คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ชารอักขร, 2550), หน้า 3.

ความสามารถที่จะสามารถนำหลักทฤษฎีการบริหารมาใช้ในการจัดการหน่วยงานให้เหมาะสมกับสภาพซึ่งการกำหนดกลยุทธ์ หรือ แนวทางการสร้างความสำเร็จในการบริหารดำเนินงานใดๆ ได้ตามประสงค์ การศึกษาวิเคราะห์องค์กร หน่วยงาน หรือ ของตัวบุคคล เป็นหนึ่งในเครื่องมือของการศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาขององค์กร หน่วยงาน หรือระดับบุคคล สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารองค์กรได้หลากหลาย สำหรับการปรับปรุงองค์กร ซึ่งอาจจะใช้หลักการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Approach) ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมในการจ่ายค่าตอบแทนตามชิ้นงาน ทำมากได้มาก มีการแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญและการแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุด (one best way) และผู้บริหารจะต้องคำนึงผลกระทบต่อด้านจิตใจของบุคลากรภายในสถานศึกษาด้วยซึ่งก็ได้มีทฤษฎีการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Approach) ที่ให้ความสำคัญพฤติกรรมของบุคลากรเป็นหลัก โดยเชื่อว่าประสิทธิภาพของงานขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในองค์กร ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมและตอบสนองความต้องการของทรัพยากรบุคคลด้วย เพราะคนคือกุญแจสำคัญของความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินงานในองค์กร¹⁰ ในขณะที่โลกแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มาอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลง และพัฒนารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องและทันต่อความเปลี่ยนแปลงคือแนวทางการบริหารขององค์กรเอกชนสมัยใหม่ มีที่มุ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดขององค์กร สถานศึกษาสามารถนำมาปรับใช้ โดยให้ความสำคัญต่อผลการดำเนินงานและการตรวจวัดผลสำเร็จในการดำเนินขององค์กร ทั้งในแง่ของปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิต และผลลัพธ์ซึ่งจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรเอาไว้ล่วงหน้าโดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร บุคลากรภายในสถานศึกษา และตลอดจนถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มต่าง ๆ (Stakeholders) ที่เกี่ยวข้องด้วย จึงเป็นการบริหารเพื่อการจัดการให้ได้ซึ่งทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด โดยเน้นใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

¹⁰ สมาน อัครภูมิ, การจัดการและบริหารการศึกษาไทย : ทำอย่างไรจึงจะรอด, (อุบลราชธานี, อุบลกิจจอพ เซทการพิมพ์, 2564), หน้า 35-37.

5. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม

ในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทุกมิติของสถานศึกษา ด้วยการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ทำให้ผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถทั้งทางด้านศาสตร์และศิลป์ในการจัดการองค์การอีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในเข้าใจงาน เข้าใจเพื่อนร่วมงาน ซึ่งหลักการบริหารนิยธรรม คือธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมในการปฏิบัติกิจทุกอย่างประกอบไปด้วย

- (1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ประชุมกันบ่อย ๆ
- (2) เมื่อจะประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงกันช่วยทำกิจที่ควรจะช่วยกัน
- (3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติ ไม่ลบหลู่สิ่งที่มีบัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นในวัชซีธรรมที่วางไว้ตามเดิม
- (4) สักการะ เคารพ นับถือผู้ใหญ่ในชุมชน และพร้อมที่จะรับฟังข้อเสนอแนะจากท่านเหล่านั้น
- (5) ไม่ข่มเหง ไม่อุดูคร่าขึ้นใจกุลสตรี หรือกุลกุมารี
- (6) สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ทั้งในเมือง และนอกเมือง และไม่ละเลยการบูชาอันชอบธรรมที่เคยให้ เคยกระทำต่อเจดีย์เหล่านั้นให้เสื่อมสูญไป
- (7) จัดการ รักษา คุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรมด้วยตั้งใจว่า “ทำอย่างไร พระอรหันต์ที่ยังไม่มี พึงมาสู่แคว้นแคว้นของเรา และท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุก”¹¹

ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด¹² หากนำหลักการบริหารนิยธรรม ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา เพื่อให้เป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่ง สำหรับให้ผู้บริหารสามารถนำไปปรับใช้ในองค์การของตน จะทำให้เกิดประโยชน์ได้และลดทอนปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพการศึกษานั้นต้องอาศัยความเพียรพยายามอย่างยิ่ง

¹¹อง.สตตก. (ไทย) 20/19/31-32. ตูลายละเอียดใน ที.ม. (ไทย) 10/134/66-68.

¹²พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ), งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.), หน้า 60.

ถึงจะสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ เมื่อยึดหลักอปริหานิยธรรมแล้วก็จะเป็นหลักของความสำเร็จในพันธกิจที่ยั่งยืน

6. สรุป

รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษา นักการศึกษาและนักวิชาการการนิเทศศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้คือ ความพยายามของผู้ทำหน้าที่ ที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการคัดเลือกแบบและปรับปรุง วัตถุประสงค์ทางการศึกษา ช่วยในการเลือกสรรวัสดุอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงวิธีการสอนและช่วยในการประเมินผล การเรียนการสอน ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้หากนำหลักอริยธรรมหลักอปริหานิยธรรม คือธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมในการปฏิบัติกิจทุกอย่างประกอบไปด้วย 1. หมั่นประชุมกัน เนื่องนิตย 2. เมื่อจะประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติ 4. สักการะ เคารพ นับถือผู้ใหญ่ในชุมชน 5. ไม่ข่มเหง ไม่ดูดคร่ำขืนใจกุลสตรี 6. สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ทั้งในเมือง และนอกเมือง 7. จัดการรักษาคุ่มครอง ป้องกัน หารปฏิบัติได้ครบถ้วนก็จะสามารถนำพาสถานศึกษาบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546), หน้า 8.
- กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551), หน้า 3.
- กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546), หน้า 14.
- กรรองทอง จิระเดชากุล, คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร, 2550), หน้า 3.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตานันทิกขุ), งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.), หน้า 60.

- วัชรรา เล่าเรียนดี, **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ**, (นครปฐม: โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550), หน้า 12-13.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์, “การวิจัยพัฒนารูปแบบ”, **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2553): 1-15.
- สมาน อัครภูมิ, **การจัดและบริหารการศึกษาไทย : ทำอย่างไรจึงจะรอด**, (อุบลราชธานี, อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, 2564), หน้า 35-37.
- อง.สตตก. (ไทย) 20/19/31-32. **ดูลายละเอียดใน ที.ม. (ไทย) 10/134/66-68.**
- Good, C.V. Walter C., **Dictionary of Education**, New York: McGraw-hill, p. 400.
- Keeves.P.J, **Educational research methodology and measurement:An international handbook**, (Oxford, England: Pergamon Press, 1988), p. 560.